

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tupakkalain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tupakkalain muuttamisesta (HE 38/2024 vp): Asia on saapunut sosiaali- ja terveysvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Eduskunta-aloite

Esityksen yhteydessä valiokunta on käsitellyt seuraavan aloitteen:

- Toimenpidealoite TPA 24/2024 vp Mira Nieminen ps Toimenpidealoite tupakka- ja nikotiinituotteiden makuainekiellosta

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- neuvotteleva virkamies Laura Terho, sosiaali- ja terveysministeriö
- erityisasiantuntija Reetta Honkanen, sosiaali- ja terveysministeriö
- juristi Merike Helander, Lapsiasiavaltuutetun toimisto
- ympäristöterveydenhuollon ylitarkastaja Tomi Kekki, Etelä-Suomen aluehallintovirasto
- professori (emerita) Kirsi Vähäkangas, Itä-Suomen yliopisto
- johtava asiantuntija Isabella Lencioni, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira)
- erityisasiantuntija Otto Ruokolainen, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL)
- kehittämisspäälikkö Heikki Luoto, Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry
- elintarvikeasiantuntija Anna Salminen, Päivittäistavarakauppa ry
- puheenjohtaja Pekka Puska, Suomen ASH ry
- vastuullisuuspäälikkö Elina Laine, Suomen Olympiakomitea ry
- ylilääkäri Anna-Mari Hekkala, Suomen Sydänliitto ry
- Terveiden edistämisen asiantuntija Tuuli Hynynen, Syöpäjärjestöt
- asiamies Lauri Mäkinen, Tupakkateollisuusliitto ry
- lääkäri Atte Virolainen

Valiokunta on saanut kirjalliset lausunnot:

- oikeusministeriö
- Opetushallitus
- HUS-yhtymä, Myrkytystietokeskus

Valiokunnan mietintö StVM 8/2024 vp

- Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy
- Suomen Kuntaliitto
- Tampereen kaupungin ympäristöterveys
- Varsinais-Suomen hyvinvointialue
- puheenjohtaja Maria Juusela, Doctors Against Tobacco - Suomen verkosto
- Filha ry
- Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry
- SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry
- Suomalainen Lääkäriseura Duodecim
- Suomen Eläinlääkäriliitto ry
- Suomen Hammaslääkäriliitto ry
- Suomen Terveystieteiden Seuran STHL ry

HALLITUKSEN ESITYS JA EDUSKUNTA-ALOITE

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tupakkalakia. Muutostarve johtuu siitä, että niin sanottujen nikotiinipussien myynti on vapautunut lääkelakia koskevan tulkinnanmuutoksen myötä.

Esityksellä toteutettaisiin pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman kirjausta, jonka mukaan nikotiinipussit otetaan tupakkalain soveltamisalan piiriin ja niiden myynti sallitaan noudattaen niille asetettuja sääntöjä, joilla pyritään ehkäisemään nuorisokäyttöä, harmaatuontia ja laitonta kauppaa sekä torjumaan järjestäytyntä rikollisuutta. Vähittäismyynti säädetään luvanvaraiseksi, tuotteille säädetään naapurimaissa käytössä olevat nikotiinirajat ja tuotteissa sallitaan vain aikuisille tarkoitettut maut.

Esityksessä ehdotetaan, että tupakkalakiin lisättäisiin savuttoman nikotiinituotteen määritelmä, joka kattaisi nikotiinipussit ja niitä läheisesti muistuttavat tuotteet. Tyypillisesti kyse on nuuskankaltaisista tuotteista, jotka eivät sisällä tupakkakasvia mutta jotka sisältävät nikotiinia ja jotka vastaavat käyttötarkoitukseltaan ja ulkoasultaan perinteistä suussa käytettäväksi tarkoitettua tupakkaa.

Savuttomille nikotiinituotteille säädettäisiin nikotiiniraja ja niistä kiellettäisiin tunnusomaiset tuoksut tai maut mentolin, mintun, teen, inkiväärin, rosmariinin ja puun makua lukuun ottamatta. Muilta osin savuttomista nikotiinituotteista ehdotetaan säädettäväksi pitkälti vastaavalla tavalla kuin tupakkalaissa säädetään tupakkatuotteista ja nikotiininesteistä. Tuotteiden vähittäismyyntipakkauksiin vaadittaisiin terveysvaroitukset ja pakkausten ulkoasu yhdenmukaistettaisiin. Tuotteiden vähittäismyynti säädettäisiin luvanvaraiseksi ja tukkumyynti ilmoituksenvaraiseksi ja tuotteiden etämyynti kiellettäisiin. Maahantuonnille säädettäisiin muun muassa määrällisiä ja ajallisia rajoituksia. Tuotteista ja niiden myynnistä perittäisiin valvontamaksut. Savuttomien nikotiinituotteiden käyttö kiellettäisiin päiväkotien ja esi- ja perusopetusta, ammatillista koulutusta ja lukio-opetusta antavien oppilaitosten sisä- ja ulkotiloissa sekä leikkikentillä. Kaikkien tupakan vastikkeiden hallussapito ja maahantuonti kiellettäisiin alle 18-vuotiailta.

Valiokunnan mietintö StVM 8/2024 vp

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun teknisiä määräyksiä koskevan direktiivin mukainen odotusaika on päättynyt. Savuttoman nikotiinituotteen ominaisuuksia ja vähittäismyyntipakkauksia koskevat säännökset tulisivat kuitenkin voimaan vasta myöhemmin. Lisäksi ehdotettuun lakiin sisältyy useita siirtymäsäännöksiä.

Toimenpidealoite

TPA 24/2024 vp. Toimenpidealoitteessa ehdotetaan, että hallitus ryhtyy pikaisesti toimenpiteisiin, joilla kielletään tupakka- ja nikotiinituotteiden makuaineet sekä kiinnitetään huomiota myyntipakkauksiin etsimällä mahdollisuuksia niiden houkuttelevuuden vähentämiseksi.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tupakkalakia sen johdosta, että nikotiinipussien myynti on vapautunut lääkelakia koskevan tulkinnanmuutoksen myötä. Tupakkalakiin ehdotetaan lisättäväksi savuttoman nikotiinituotteen määritelmä, joka kattaa nikotiinipussit ja niitä läheisesti muistuttavat tuotteet. Savuttomille nikotiinituotteille ehdotetaan säädettäväksi nikotiiniraja ja niistä kielletään tunnusomaiset tuoksut tai maut eräitä nimenomaisia makuja lukuun ottamatta. Muilta osin savuttomista nikotiinituotteista ehdotetaan säädettäväksi pitkälti vastaavalla tavalla kuin tupakkalaissa säädetään tupakkatuotteista ja nikotiininesteistä.

Esityksen perustelujen (s. 13) mukaan sen tavoitteena on pääministeri Orpon hallitusohjelman mukaisesti ehkäistä harmaata tuontia ja laitonta kauppaa sekä torjua järjestäytyntä rikollisuutta. Esityksellä tavoitellaan sitä, että suomalaiset, jotka ovat hankkineet laittomien kanavien kautta nuuskaa, siirtyisivät käyttämään laillisesti myytyjä nikotiinipusseja. Tästä näkökulmasta katsottuna sääntelyn on oltava sellaista, että nikotiinipussit säilyvät riittävän houkuttelevana vaihtoehtona nuuskalle. Toisaalta esityksen tavoitteena on hallitusohjelman mukaisesti samalla ehkäistä nikotiinipussien käyttöä nuorison keskuudessa. Tavoitteena on myös vähentää hengenvaarallisia nikotiinimyrkytyksiä, joita pienille lapsille voi aiheutua, jos nämä pääsevät nielemään tai imeskelemään nikotiinipusseja.

Kuten hallituksen esityksessä (s. 13) on todettu, esityksen tavoitteet ovat osittain ristiriidassa keskenään, sillä nikotiinipussien aseman vakiinnuttaminen Suomen markkinoilla väkisinkin lisää sen todennäköisyyttä, että tuotteista muodostuu lapsille ja nuorille uusi väylä nikotiiniriippuvuuteen ja sitä kautta muiden tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöön. Tätä riskiä voidaan esityksen perustelujen mukaan kuitenkin pienentää rajoittamalla nikotiinipussien houkuttelevuutta ja saatavuutta.

Valiokunta pitää lakiehdotusta kannatettavana. Savuttomat nikotiinituotteet on tärkeä saattaa tupakkalain sääntelyn piiriin. Ehdotetun sääntelyn myötä jatkossa alle 18-vuotiaalle ei saa myydä tai hän ei saa pitää hallussaan tai tuoda maahan mitään tupakan vastikkeita (lakiehdotuksen 53, 62 ja 118 §). Valiokunta pitää tärkeänä, että ehdotetulla sääntelyllä pyritään ehkäisemään erityisesti nuorisokäyttöä ja tuetaan lasten ja nuorten kanssa tekemisissä olevien tahojen, kuten urheiluseurojen, päätöksentekoa alaikäisten nikotiiniriippuvuuden ehkäisemiseksi.

Valiokunnan mietintö StVM 8/2024 vp

Valiokunta pitää kannatettavana esityksen sisältämää sääntelyä, jonka voidaan arvioida tekevän nikotiinipusseista nykyistä vähemmän houkuttelevia ainakin sellaisille henkilöille, jotka eivät tupakoi tai käytä nuuskaa. Tällaisia vaikutuksia on oletettavasti esimerkiksi makujen rajoittamisella sekä pakkausten varoitusmerkinnöillä ja ulkoasun yhdenmukaistamisella. Valiokunta pitää tärkeänä, että myös savuttomien nikotiinituotteiden pakkausmerkinnät ovat käyttöä vähentäviä. Valiokunta korostaa, että jatkovalmistelussa on edistettävä kaikkia sellaisia toimia, jotka vähentävät nikotiinituotteiden käyttöä. Esityksen perustelujen mukaan (s. 22) on tieteellistä näyttöä siitä, että tupakkatuotteiden kohdalla pakkausten yhdenmukaistaminen vähentää tuotteen houkuttelevuutta ja lisää varoitusmerkintöjen näkyvyyttä. Vaikutusten voidaan olettaa olevan tältä osin samankaltaiset myös nikotiinipussien kohdalla.

Esityksessä ehdotetaan myös, että savuttomien nikotiinituotteiden käyttö kielletään päiväkotien ja esi- ja perusopetusta, ammatillista koulutusta tai lukio-opetusta antavien oppilaitosten sisä- ja ulkotiloissa sekä leikkikentillä. Vaikka savuttomien nikotiinituotteiden käyttö ei aiheuta samalaista terveyshaittaa muille ihmisille kuin tupakointi, pitää valiokunta ehdotettua kieltoa perusteltuna. Valiokunnan näkemyksen mukaan ehdotus yksinkertaistaa ja selkeyttää tilannetta sekä mahdollistaa nykyistä paremmin kaikkien tupakan vastikkeiden käyttöön puuttumisen oppilaitoksissa. Ehdotus savuttomien nikotiinituotteiden hallussapidon kieltämisestä alle 18-vuotiailta parantaa opettajien ja muiden alle 18-vuotiaiden parissa työskentelevien mahdollisuuksia puuttua nikotiinipussien ja nuuskan sekä nikotiinia sisältävien ja sisältämättömien sähkösavukkeiden käyttämiseen kouluissa. Oppilaitoksissa on jatkossa helpompaa ottaa sähkösavuke haltuun alakäiseltä oppilaalta, kun hallussapitokiello ei enää ole riippuvainen siitä, sisältääkö laite nikotiinipitoista vai nikotiinitonta nestettä. On erittäin haastavaa päälle päin tunnistaa, sisältääkö sähkösavuke nikotiinipitoista vai nikotiinitonta nestettä. Nuuskan, energianuuskan ja nikotiinipussien toisiaan muistuttavan ulkonäön vuoksi kouluissa on käytännössä vaikea puuttua myös tupakkaa sisältävän nuuskan hallussapitoon ja käyttämiseen, vaikka ne ovat jo voimassa olevassa laissa kiellettyjä. Lisäksi valiokunta korostaa kiellon merkitystä pyrkimyksessä suojata lapsia hengenvaarallisilta nikotiinimyrkytyksiltä, joita nikotiinipussien syömisestä voi aiheutua. Saadun selvityksen mukaan myrkytystietokeskuksen nikotiinipusseihin liittyvissä kyselyissä korostuvat lasten tapaturmaiset altistukset, mistä syystä lasten pääsyä käsiksi nikotiinipusseihin on valiokunnan näkemyksen mukaan perusteltua rajoittaa ehdotetulla alueellisella käyttökiellolla.

Valiokunta toteaa, että hallituksen esitys ilmoitettiin ns. TRIS-direktiivin¹ mukaisessa menettelyssä 16.4.2024, ja direktiivin mukainen odotusaika päättyi 17.7.2024. Odotusaikana ei saatu esityksestä huomautuksia tai yksityiskohtaisia lausuntoja komissiolta tai EU:n muilta jäsenvaltioilta.

Valiokunta ehdottaa lakiehdotuksen 74 §:n 1 momentin 6 kohdan viittaussäännökseen tekniseluonteista muutosta. Muilta osin valiokunta ehdottaa, että lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana.

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2015/1535 teknisiä määräyksiä ja tietoyhteiskunnan palveluja koskevia määräyksiä koskevien tietojen toimittamisesta noudatettavasta menettelystä

Valiokunnan mietintö StVM 8/2024 vp

Nikotiiniraja, makujen rajoittaminen ja nikotiinin imeytymistä lisäävät lisäaineet

Tupakkalakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 25 a §, jossa säädetään savuttomia nikotiinituotteita koskevista vaatimuksista. Ehdotetun pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan kuluttajalle ei saa myydä tai muutoin luovuttaa savutonta nikotiinituotetta, jossa on nikotiinia enemmän kuin 16,6 milligrammaa grammassa tuotetta. Ehdotettu sääntely sisältää lisäksi pussikohtaisen nikotiinirajan. Ehdotetun 25 a §:n 2 momentin mukaan savutonta nikotiinituotetta ei saa myydä tai muutoin luovuttaa kuluttajalle valmiina annosyksikkönä, jonka paino on vähemmän kuin 0,5 grammaa tai enemmän kuin 1 gramma. Kun esimerkiksi yksi nikotiinipussi saa painaa enintään 1 gramma, käytännössä yksi nikotiinipussi saa sisältää nikotiinia enintään 16,6 milligrammaa. Tupakkalain 12 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan elinkeinotoiminnassa myytävästä tai muuten luovutettavasta taikka elinkeinotoiminnassa valmistettavasta savukkeesta saa poltettaessa syntyä nikotiinia enintään 1 milligrammaa. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan nikotiinin imeytymiseen vaikuttavat kuitenkin useat eri tekijät ja siksi nikotiinituotteiden imeytymisen vertailtavuus ei ole yksiselitteistä.

Ehdotetun uuden 25 a §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan kuluttajalle ei saa myydä tai muutoin luovuttaa savutonta nikotiinituotetta, jossa on tunnusomainen tuoksu tai maku. Tunnusomaisella tuoksulla tai maulla tarkoitetaan ehdotetun 2 §:n 25 kohdan mukaan muuta kuin tupakan tuoksua tai makua, joka on tulosta lisäaineesta tai lisäaineiden yhdistelmästä, ja joka on selvästi havaittavaa tupakkatuotteessa, nikotiininesteessä, höyrystettäväksi tarkoitetussa nikotiinittomassa nesteessä tai savuttomassa nikotiinituotteessa ennen tuotteen käyttöä tai sen aikana. Esityksen mukaan lähtökohtana siis on, että savuton nikotiinituote saa maistua vain maustamattomalta tupakkatuotteelta, esimerkiksi tavanomaiselta nuuskalta. Saadun selvityksen mukaan esitys siis sallii kaikki eri tupakan maut. Poikkeussäännöksellä kuitenkin ehdotetaan säädettäväksi, että savuton nikotiinituote saa maistua mentolilta, mintulta, teeltä, inkivääriltä, rosmariinilta tai puulta. Esityksen perusteluissa (s. 36) todetaan, että mentoli ja minttu ovat keskeisimpiä makuja nikotiinipusseissa, ja ne sallitaan jatkossakin. Muiden makujen, jotka säilyvät sallittuina, ei perustelujen mukaan arvioida erityisesti vetoavan nimenomaan alaikäisiin.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa on laajasti nostettu esiin huoli siitä, että erityisesti korkea maksiminikotiinimäärän raja ja makuainepoikkeukset, eivät ole riittäviä vastaamaan tavoitteenseen ehkäistä nuorisokäyttöä ja myrkytyksiä. Ehdotettu nikotiinipitoisuuden yläraja on huomattavan korkea erityisesti lasten ja myös eläinten turvallisuuden näkökulmasta. Se on kaksinkertainen suunuuskan tavanomaiseen pitoisuuteen verrattuna. Suuri nikotiinipitoisuus johtaa myös riippuvuuden nopeaan syntymiseen ensikäyttäjillä ja riippuvuuden vahvistumiseen nikotiiniriippuvuutta sairastavilla. Vahvojen nikotiinipussien käyttö voi johtaa myrkytykseen, ja tästä syystä muun muassa nikotiinipussien nikotiinipitoisuudella on keskeinen merkitys. Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa tuotiin myös esiin, että tutkimusten mukaan makuaineet houkuttelevat nuoria kokeiluihin ja käyttöön. Lisäksi nikotiinipusseissa käytettävät aromiaineet todennäköisesti lisäävät nikotiinipussien myrkyllisyyttä, sillä osa käytettävistä makuaineista vahvistaa myös nikotiinin imeytymistä. Esimerkiksi mentoli itsessään voimistaa nikotiinin vaikutusta aivoihin ja voi tehdä käyttäjästä entistä riippuvaisempia. Vastakkaisia näkemyksiä rajoituksiin valiokunnan asiantuntijakuulemisissa esittivät Tupakkateollisuusliitto ry, Päivittäistavarakauppa ry ja MaRa ry, jotka pitivät ehdotettuja rajoituksia liian tiukkoina.

Valiokunnan mietintö StVM 8/2024 vp

Valiokunta pitää tärkeänä, että savuttomien nikotiinituotteiden nikotiinipitoisuuksille säädetään ylärajat ja käytettäviä makuaineita rajoitetaan. Nikotiinipusseja on markkinoilla useissa EU- ja ETA-maissa, mutta tuotteiden sääntelyä ei toistaiseksi ole harmonisoitu EU:n tasolla. Myös Pohjoismaiden nikotiinipusseja koskeva sääntely vaihtelee. Toistaiseksi Pohjoismaista vain Islannissa on säädetty nikotiinipussien nikotiinirajasta, joka on 20 milligrammaa nikotiinia grammassa tuotetta. Myöskään Virossa ylärajaa ei ole säädetty. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan Ruotsissa julkaistiin maaliskuussa 2024 mietintö, jossa ehdotetaan, että nikotiinia saisi olla enintään 12 milligrammaa grammassa tuotetta. Tanskassa puolestaan on juuri lähetetty lausuntokierrokselle ehdotus, jonka mukaan nikotiinipusseissa saisi olla nikotiinia enintään 9 milligrammaa / pussia kohden. Tanskassa aiotaan kieltää nikotiinipusseista tunnusomaiset tuoksut ja maut luukuun ottamatta mentolin makua ja säätää nikotiinipussien nikotiinipitoisuudelle nikotiiniraja, joka vastaa savukkeiden nikotiinipitoisuutta.

Valiokunta pitää välttämättömänä, että valtioneuvosto seuraa nyt ehdotetun sääntelyn toimivuutta erityisesti kansanterveyden edistämisen, hyvinvointi- ja terveyserojen vähentämisen sekä nuorisokäytön ehkäisemisen näkökulmasta (*Valiokunnan lausumaehdotus*). Valiokunta korostaa, että EU:n ja erityisesti Pohjoismaiden sääntelyn kehitystä on seurattava huolella ja ryhdyttävä pikaisesti toimiin sääntelyn yhtenäistämiseksi, jos muissa Pohjoismaissa säädetään Suomea alhaisemmat nikotiinipitoisuuden rajat tai tiukemmat makuainerajoitukset.

Valiokunta kiinnittää huomiota myös siihen, että esitys ei sisällä kieltoa, jolla savuttomista nikotiinituotteista kielletäisiin lisäaineet, jotka lisäävät nikotiinin imeytymistä. Perusteluissa (s. 23) todetaan, että näin ollen esimerkiksi nikotiinipussin nikotiinipitoisuudesta ei jatkossakaan olisi selvästi pääteltävissä, paljonko tuotteesta imeytyy nikotiinia, vaan nikotiini voi imeytyä kahdesta yhtä paljon nikotiinia sisältävästä tuotteesta eri tavoin riippuen siitä, paljonko niissä on nikotiinin imeytymistä lisääviä lisäaineita. Lisäksi nikotiinipusseja voidaan käyttää useampia kerralla, jolloin nikotiinialtistus voi nousta erittäin korkeaksi. Osa valiokunnan kuulemista kansanterveysjärjestöistä ja viranomaisista katsoi, että nikotiinin imeytymistä lisäävät lisäaineet tulisi kieltää.

Valiokunnan sosiaali- ja terveysministeriöltä saaman selvityksen mukaan valmistajilta saatujen tietojen mukaan nikotiinipusseihin lisätään käytännössä aina nikotiinin imeytymistä lisääviä lisäaineita. Jos tällaiset lisäaineet kielletäisiin, tuotteista ei imeytyisi nikotiinia yhtä hyvin kuin nykyisin ja tuotteiden houkuttelevuus saadun selvityksen mukaan luultavasti vähenisi.

Valiokunta korostaa, että tupakka- ja nikotiinituotteita koskevaa sääntelyä on jatkossa seurattava ja arvioitava kokonaisuutena myös siitä näkökulmasta, miten tehokkaasti sääntelyllä yhtäältä ehkäistään käyttöä ja toisaalta ohjataan siirtymään terveydelle haitallisemmista tuotteista vähemmän haitallisten tuotteiden käyttöön.

Jatkotoimet

Valiokunta toteaa, että useat kansanterveysjärjestöt ja viranomaiset lausuiivat, että tupakka- ja nikotiinituotteiden ostoikärajaa ja myyjän vähimmäisikärajaa tulisi nostaa 20 vuoteen. Ikärajan nostoa on valiokunnan käsittelyssä esitetty myös aiemmin tupakkalain muutoksen yhteydessä. Valiokunta on todennut tähän liittyvän jatkovalmistelutarpeen mietinnössään StVM 2/2022 vp (s. 4–5). Ikärajan nostamista on ehdotettu tupakka- ja nikotiinipolitiikan kehittämistyöryhmien

Valiokunnan mietintö StVM 8/2024 vp

loppuraporteissa, viimeksi vuonna 2022. Ehdotusta ei kuitenkaan valiokunnan saaman selvityksen mukaan sisällytetty nyt käsiteltävänä olevaan hallituksen esitykseen, koska esityksellä on haluttu puuttua ennen kaikkea nikotiinipussien äkilliseen vapautumiseen Suomen markkinoille. Valiokunta painottaa, että kysymystä ikärajan nostamisesta on harkittava, kun tupakkalakia jatkossa uudistetaan.

Valiokunta pitää kansanterveyden sekä hyvinvointi- ja terveyserojen vähentämisen näkökulmasta tarpeellisena toteuttaa määrätietoisesti ja johdonmukaisesti jatkotoimia, joilla saavutetaan edellä mainitun työryhmän ehdotuksen mukaisesti tavoite tupakkatuotteiden ja muiden nikotiinituotteiden käytön loppumiseksi vuoteen 2030 mennessä. Valiokunta pitää tärkeänä, että näiden tuotteiden kulutusta seurataan ja pyritään kaikin keinoin saavuttamaan tavoite savuttomasta Suomesta. Valiokunta pitää tärkeänä turvata jokaiselle oikeus savuttomaan elinympäristöön.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta korostaa, että lainsäädännöllisten muutosten lisäksi tarvitaan muita toimia. Tupakoinnin ja nikotiinituotteiden lopettamisen tukea tulee olla saatavilla kattavasti ja yhdenvertaisesti. Valiokunta toteaa, että myös tupakka- ja nikotiinituotteiden valvontaan ja ohjaukseen tulee turvata riittävät resurssit. Myös viranomaisviestinnällä on keskeinen merkitys käytön ehkäisemisessä ja vähentämisessä.

Toimenpidealoite

Sosiaali- ja terveysvaliokunta on päättänyt yhdistää hallituksen esityksen käsittelyyn toimenpidealoitteen TPA 24/2024 vp. Aloitteessa ehdotetaan, että hallitus ryhtyy pikaisesti toimenpiteisiin, joilla kielletään tupakka- ja nikotiinituotteiden makuaineet sekä kiinnitetään huomiota myyntipakkauksiin etsimällä mahdollisuuksia niiden houkuttelevuuden vähentämiseksi.

Tupakkatuotteiden osalta tunnusomaisten tuoksujen ja makujen kieltö perustuu tupakkatuotedirektiiviin, eivätkä jäsenvaltiot saa kansallisesti kieltää tunnusomaisia tuoksuja ja makuja muista tupakkatuotteista kuin savukkeista, kääretupakasta ja kuumennettavista tupakkatuotteista. Makuaineiden kieltäminen kaikista tupakkatuotteista menisi selkeästi pidemmälle ja olisi saadun selvityksen mukaan siksi luultavasti ongelmallista EU-oikeuden näkökulmasta. Nikotiininesteiden osalta tilanne on selvityksen mukaan jossain määrin tulkinnanvaraisempi ja vaatisi ennakkonäkemysten pyytämistä komissiolta. Muut nikotiinituotteet, kuten käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä tarkoitetut savuttomat nikotiinituotteet, eivät kuulu tupakkatuotedirektiivin soveltamisalaan.

Valiokunta toteaa, että ns. plain packaging -sääntely, jossa vähittäismyyntipakkaukset eivät saa erottua toisistaan eikä niiden avulla saa edistää tuotteen myyntiä, koskee jo voimassa olevan tupakkalain mukaan tupakkatuotteiden, sähkösavukkeiden ja täyttösäiliöiden vähittäismyyntipakkauksia. Nyt käsillä olevassa hallituksen esityksessä ehdotetaan lähtökohtaisesti vastaavalla tavalla myös savuttomien nikotiinituotteiden vähittäismyyntipakkausten yhdenmukaistamista, josta annettaisiin tarkemmat säännökset sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

Valiokunta pitää edellä esitetyin perustein tarkoituksenmukaisena, että savuttomista nikotiinituotteista säädetään hallituksen esityksessä ehdotetulla tavalla. Valiokunta ehdottaa siten toimenpidealoitteen TPA 24/2024 vp hylkäämistä.

Valiokunnan mietintö StVM 8/2024 vp

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

74 §. Yleiset tupakointikiellot. Pykälän 1 momentin 6 kohta sisältää viittaussäännöksen terveydensuojelulain 13 §:n 1 momentin 2 kohtaan, jota on lailla 1187/2021 muutettu siten, että pykälän 1 momentissa ollut luettelo ilmoitusvelvollisista toiminnoista on muutettu viittaukseksi lain liitteessä lueteltuihin toimipaikkoihin ja toimintoihin. Koska kyseinen terveydensuojelulain 13 §:n 1 momentin 2 kohta on muutoksen myötä poistunut, ehdottaa valiokunta, että tupakkalain 74 §:n 1 momentin 6 kohdassa oleva viittaus muutetaan koskemaan terveydensuojelulain 13 §:n 1 momenttia.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 38/2024 vp sisältyvän lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Eduskunta hylkää toimenpidealoitteen TPA 24/2024 vp.

Eduskunta hyväksyy yhden lausuman. (Valiokunnan lausumaehdotus)

Valiokunnan muutosehdotukset

Laki

tupakkalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan tupakkalain (549/2016) 2 §:n 25 ja 33 kohta, 6 §:n 1 kohta, 8 §:n 1 momentin johdantokappale, 22 §:n 1 momentti, 30 §:n 3 momentti, 31 ja 34 §, 40 §:n johdantokappale, 44 §:n 1 momentti, 48 §:n otsikko ja 1 momentti, 50 §:n 1 momentti, 52 a §, 53 §:n 1 momentti, 58 ja 59 §, 60 §:n 2 momentin 1 kohta sekä 3 ja 4 momentti, 62, 65 ja 66 §, 67 §:n 1 momentin 3 kohta, 74 §:n 1 momentin 6 kohta ja 3 momentti, 81 §, 90 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohta ja 3 momentin 3 kohta, 91 §:n 2 momentti sekä 4 momentin johdantokappale ja 5 kohta, 94 §:n 2 ja 3 momentti, 97 §:n 1 momentin 1, 2 ja 6 kohta, 100 §:n 1 momentin johdantokappale ja 3 ja 4 kohta, 109 §, 113 §:n 2 momentti sekä 117, 118 ja 119 §,

sellaisina kuin niistä ovat 8 §:n 1 momentin johdantokappale laissa 547/2022, 40 §:n johdantokappale laissa 136/2022, 52 a, 58 ja 65 §, 74 §:n 1 momentin 6 kohta ja 3 momentti, 91 §:n 4 momentin johdantokappale ja 5 kohta, 94 §:n 3 momentti ja 117 § laissa 283/2022, 60 §:n 4 momentti, 97 §:n 1 momentin 1, 2 ja 6 kohta sekä 109 § laissa 1374/2016, 94 §:n 2 momentti laissa 701/2018, 100 §:n 1 momentin johdantokappale sekä 3 ja 4 kohta laissa 262/2022 sekä 119 § laissa 248/2019, sekä

Valiokunnan mietintö StVM 8/2024 vp

lisätään 2 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 248/2019, 1170/2022 ja 212/2023, uusi 14 a kohta, lakiin uusi 25 a, 29 a, 29 b ja 39 a—39 c §, 67 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laissa 283/2022, uusi 4 kohta, 80 §:ään uusi 2 momentti ja 91 §:n 4 momenttiin, sellaisena kuin se on laissa 283/2022, uusi 6 ja 7 kohta seuraavasti:

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

14 a) *savuttomalla nikotiinituotteella* tupakan vastiketta, joka vastaa käyttötarkoitukseltaan 10—12 kohdassa tarkoitettua tupakkatuotetta ja joka sisältää nikotiinia;

25) *tunnusomaisella tuoksulla tai maulla* muuta kuin tupakan tuoksua tai makua, joka on tu-
lostä lisäaineesta tai lisäaineiden yhdistelmästä ja joka on selvästi havaittavaa tupakkatuotteessa,
nikotiininesteessä, höyrystettäväksi tarkoitettussa nikotiinittomassa nesteessä tai savuttomassa ni-
kotiinituotteessa ennen tuotteen käyttöä tai sen aikana;

33) *myyntipisteellä* myyntipaikassa olevaa asiakaspalvelupistettä, josta luovutetaan tai myy-
dään tupakkatuotteita, nikotiininesteitä tai savuttomia nikotiinituotteita;

6 §

Valviran tehtävät

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (*Valvira*) ohjaa aluehallintovirastoja ja kuntia
niille tämän lain perusteella kuuluvien tehtävien hoitamisessa. Valvira valvoo:

1) tupakkatuotteiden, sähkösavukkeiden, täyttösäiliöiden, nikotiininesteiden, höyrystettäväksi
tarkoitettujen nikotiinittomien nesteiden, poltettavaksi tarkoitettujen kasviperäisten tuotteiden ja
savuttomien nikotiinituotteiden ainesosia, päästöjä, paloturvallisuutta sekä laatua ja teknisiä omi-
naisuuksia koskevien säännösten noudattamista;

8 §

Kunnan tehtävät

Kunta huolehtii alueellaan paikallisesta toiminnasta tupakoinnin ja muiden nikotiinipitoisten
tuotteiden käytön lopettamiseksi yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa. Kunta valvoo alueel-
laan:

Valiokunnan mietintö StVM 8/2024 vp

22 §

Eräiden muiden tuotteiden valmistajan ja maahantuojan yleiset velvollisuudet

Valmistaja ja maahantuoja vastaavat siitä, että elinkeinotoiminnassa myyntiin tai muuhun luovuttamiseen tarkoitettu sähkösavuke, täyttösäiliö, nikotiinineste, höyrystettäväksi tarkoitettu nikotiiniton neste, poltettavaksi tarkoitettu kasviperäinen tuote tai savuton nikotiinituote on sitä koskevien säännösten ja määräysten mukainen.

— — — — —

25 a §

Savuttomia nikotiinituotteita koskevat vaatimukset

Kuluttajalle ei saa myydä tai muutoin luovuttaa savutonta nikotiinituotetta, jossa on:

- 1) nikotiinia enemmän kuin 16,6 milligrammaa grammassa tuotetta;
- 2) tunnusomainen tuoksu tai maku; savuton nikotiinituote saa kuitenkin maistua mentolilta, mintulta, teeltä, inkivääriltä, rosmariinilta tai puulta.

Savutonta nikotiinituotetta ei saa myydä tai muutoin luovuttaa kuluttajalle valmiina annosyksikkönä, jonka paino on vähemmän kuin 0,5 grammaa tai enemmän kuin 1 gramma.

Mitä 11 §:n 1 momentin 2, 3, 5, 7 ja 9 kohdassa säädetään tupakkatuotteista, sovelletaan myös savuttomaan nikotiinituotteeseen.

29 a §

Ilmoitukset savuttomista nikotiinituotteista

Savuttoman nikotiinituotteen valmistajan tai maahantuojan on ilmoitettava Valviralle etukäteen tuotteesta, jota se aikoo alkaa myydä tai muutoin luovuttaa kuluttajille. Myös tuotteeseen tehtävästä merkittävästä muutoksesta on tehtävä ilmoitus ennen kuin tuotetta aletaan myydä tai muutoin luovuttaa kuluttajille.

Edellä 1 momentissa tarkoitettussa ilmoituksessa on oltava:

- 1) valmistajan nimi ja yhteystiedot, tuotteesta vastaava oikeushenkilö tai luonnollinen henkilö EU:ssa sekä tuotteen maahantuoja EU:hun;
- 2) luettelo kaikista tuotteen sisältämistä ainesosista tuotemerkin ja -tyypin mukaan sekä ainesosien määrät;
- 3) tuotteen ainesosien ja päästöjen toksikologiset tiedot ottaen huomioon erityisesti niiden riippuvuutta aiheuttava vaikutus;
- 4) tiedot nikotiinin annostuksesta ja imeytymisestä, kun tuotetta käytetään tavanomaisissa tai kohtuudella ennakoitavissa olevissa oloissa;
- 5) tieto siitä, että valmistaja tai maahantuoja kantaa täyden vastuun tuotteen laadusta ja turvallisuudesta, kun se saatetaan markkinoille ja kun sitä käytetään tavanomaisissa tai kohtuudella ennakoitavissa olevissa oloissa.

Valiokunnan mietintö StVM 8/2024 vp

29 b §

Myyntimäärät savuttomista nikotiinituotteista

Savuttoman nikotiinituotteen valmistajan tai maahantuojan on toimitettava vuosittain Valviralle tiedot savuttomien nikotiinituotteiden myyntimääristä tuotemerkin ja -tyypin mukaan.

30 §

Eräitä muita tuotteita koskevien tietojen toimittamisen tapa, malli ja ajankohta

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 26, 27, 29 a ja 29 b §:ssä tarkoitettujen tietojen toimittamisen tavasta ja mallista sekä 27 §:ssä, 28 §:n 1 momentissa ja 29 b §:ssä tarkoitettujen tietojen toimittamisen ajankohdasta.

31 §

Vähittäismyyntipakkauksia koskeva yleissäännös

Tupakkatuotteita, sähkösavukkeita, täyttösäiliöitä, poltettavaksi tarkoitettuja kasviperäisiä tuotteita, nikotiininesteitä, höyrystettäväksi tarkoitettuja nikotiinittomia nesteitä ja savuttomia nikotiinituotteita saa myydä ja muutoin luovuttaa kuluttajille ainoastaan tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten sekä asiaa koskevan EU:n lainsäädännön mukaisissa vähittäismyyntipakkauksissa. Sikareita saa kuitenkin luovuttaa irrallisina, jos ne on varustettu 32 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaisilla merkinnöillä.

34 §

Tupakkatuotteiden ja savuttomien nikotiinituotteiden vähimmäispakkauskoko

Tupakkatuotteen vähittäismyyntipakkauksen vähimmäiskoko on 20 savuketta, 30 grammaa kääre- tai piipputupakkaa tai 10 pikkusikaria. Savuttoman nikotiinituotteen vähittäismyyntipakkauksen vähimmäiskoko on 20 annosyksikköä ja 30 grammaa irtonaisena myytävää tuotetta.

Tupakkatuotteita tai savuttomia nikotiinituotteita ei saa, sikareita lukuun ottamatta, myydä tai muutoin luovuttaa kuluttajille vähittäismyyntipakkauksessa, joka sisältää pienempiä pakkauksia tai joka voidaan jakaa pienempiin pakkauksiin.

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella voidaan EU:n lainsäädännön täytäntöön panemiseksi säätää tupakkatuotteen vähittäismyyntipakkauksen vähimmäismitoista.

39 a §

Savuttoman nikotiinituotteen vähittäismyyntipakkauksen merkinnät

Savuttoman nikotiinituotteen vähittäismyyntipakkauksessa on oltava:

1) luettelo tuotteen sisältämistä ainesosista alenevassa painojärjestyksessä;

Valiokunnan mietintö StVM 8/2024 vp

- 2) maininta tuotteen nikotiinipitoisuudesta ja annostuksesta;
- 3) valmistajan eränumero;
- 4) suositus tuotteen pitämisestä lasten ulottumattomissa;
- 5) suomen- ja ruotsinkieliset terveystietoisuudet.

Mitä 33 §:ssä säädetään, sovelletaan mainitun pykälän 2, 5 ja 8 kohtaa lukuun ottamatta myös savuttoman nikotiinituotteen vähittäismyyntipakkaukseen.

Savuttoman nikotiinituotteen vähittäismyyntipakkauksessa saa esittää tuotteen tuotenimen ja tuoteryhmän, valmistajan tai maahantuojaan toiminimen ja yhteystiedot ja tuotteen pakkauskoon, maun ja viivakoodin siten, että vähittäismyyntipakkaus ei merkinnöiltään erotu muista savuttomien nikotiinituotteiden vähittäismyyntipakkauksista eikä merkintöjen avulla edistetä tuotteen myyntiä.

Jollei muualla laissa toisin säädetä, savuttoman nikotiinituotteen vähittäismyyntipakkauksessa ei saa olla muita kuin sellaisia merkintöjä, jotka ovat 1—3 momentin nojalla pakollisia tai sallittuja vähittäismyyntipakkauksessa.

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä:

- 1) 1 momentin 5 kohdassa tarkoitetun terveystietoisuuden tekstistä, kirjasinlajista ja -koosta, väristä, pinta-alasta, sijoittelusta ja muusta määrittelystä;
- 2) 3 momentissa tarkoitettujen merkintöjen kirjasinlajista ja -koosta, väristä, pinnasta, sijoittelusta ja muusta määrittelystä; sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella voidaan myös säätää merkintöjen määrittelyn osalta poikkeuksia 3 momentissa säädetystä yhdenmukaisuuden vaatimuksesta, jos poikkeus on vähäinen eikä edistä tuotteen myyntiä.

39 b §

Savuttoman nikotiinituotteen vähittäismyyntipakkauksen muu ulkoasu

Savuttoman nikotiinituotteen vähittäismyyntipakkaus ei saa muodoltaan, väritään, materiaalliltaan tai muulta ulkoasultaan erottua muista savuttomien nikotiinituotteiden vähittäismyyntipakkauksista, eikä vähittäismyyntipakkauksen ulkoasun avulla saa edistää tuotteen myyntiä.

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä savuttoman nikotiinituotteen vähittäismyyntipakkauksen sallitusta muodosta, väristä, materiaalista ja muusta ulkoasusta. Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella voidaan myös säätää vähittäismyyntipakkauksen ulkoasun osalta poikkeuksia 1 momentissa säädetystä yhdenmukaisuuden vaatimuksesta, jos poikkeus on vähäinen eikä edistä tuotteen myyntiä.

39 c §

Savuttoman nikotiinituotteen ulkoasu

Savuton nikotiinituote ei saa muodoltaan, väritään, pinnaltaan tai muulta ulkoasultaan erottua muista saman tuoteryhmän savuttomista nikotiinituotteista eikä sen ulkoasun avulla saa edistää tuotteen myyntiä.

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä savuttoman nikotiinituotteen sallitusta muodosta, väristä, pinnasta ja muusta ulkoasusta. Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella voidaan myös säätää poikkeuksia 1 momentissa säädetystä yhdenmukaisuuden

Valiokunnan mietintö StVM 8/2024 vp

den vaatimuksesta savuttoman nikotiinituotteen ulkoasun osalta, jos poikkeus on vähäinen eikä edistä tuotteen myyntiä.

40 §

Varoitusmerkintöjä koskeva poikkeus ulkomaanliikenteessä

Mitä 32 §:n 1 momentin 1 kohdassa, 36 §:n 1 momentin 5 kohdassa, 39 §:n 1 momentissa ja 39 a §:n 1 momentin 5 kohdassa säädetään suomen ja ruotsin kielen käyttämisestä varoitusmerkinnöissä, ei sovelleta tupakkatuotteiden, sähkösavukkeiden, täyttösäiliöiden, poltettavaksi tarkoitettujen kasviperäisten tuotteiden ja savuttomien nikotiinituotteiden myyntiin:

— — — — —

44 §

Vähittäismyynnin luvanvaraisuus

Tupakkatuotteita, nikotiininesteitä ja savuttomia nikotiinituotteita saa myydä tai muutoin luovuttaa vähittäin vain myyntipaikan sijaintikunnan myöntämän myyntipaikka- ja luvanhaltijakohtaisen vähittäismyyntiluvan perusteella. Luvan vähittäismyyntiin liikkuvassa liikennevälineessä myöntää kuitenkin luvanhakijan kotikunta.

— — — — —

48 §

Ilmoitus nikotiininesteiden ja savuttomien nikotiinituotteiden vähittäismyynnistä

Se, jolla on vanhan tupakkalain nojalla myönnetty tupakkatuotteiden vähittäismyyntilupa, saa myydä samassa myyntipaikassa myös nikotiininesteitä ja savuttomia nikotiinituotteita tehtyään luvan myöntäneelle kunnalle kirjallisen ilmoituksen asiasta ja toimitettuaan kunnalle päivityksen 46 §:n 1 momentissa tarkoitetuista tiedoista.

— — — — —

50 §

Tukkumyynnin ilmoituksenvaraisuus

Tupakkatuotteiden, nikotiininesteiden ja savuttomien nikotiinituotteiden tukkumyyntiä saa harjoittaa se, joka on tehnyt myyntipaikan sijaintikunnalle kirjallisen ilmoituksen asiasta. Ilmoituksessa on annettava 46 §:n 1 momentissa tarkoitettut tiedot. Vastaava ilmoitus on tehtävä ennen kuin toimintaa olennaisesti muutetaan ja kun toiminta lopetetaan.

— — — — —

Valiokunnan mietintö StVM 8/2024 vp

52 a §

Tupakkatuotteiden ja savuttomien nikotiinituotteiden maustamiseen tarkoitettujen tuotteiden myyntikielto

Kuluttajalle ei saa myydä eikä muutoin luovuttaa tuotetta, jonka tarkoituksena on saada aikaan tupakkatuotteelle tai savuttomalle nikotiinituotteelle tunnusomainen tuoksu tai maku.

53 §

Kielto myydä alaikäiselle

Tupakkatuotteita, nikotiininesteitä ja savuttomia nikotiinituotteita ei saa myydä tai muutoin luovuttaa eikä välittää alle 18-vuotiaalle.

58 §

Etämyynnin kielto

Tupakkatuotteiden, sähkösavukkeiden, nikotiininesteiden, poltettavaksi tarkoitettujen kasvipäristen tuotteiden ja savuttomien nikotiinituotteiden rajat ylittävä etämyynti on kielletty. Myöskään Suomeen sijoittautunut elinkeinonharjoittaja ei saa myydä tai muutoin luovuttaa mainittuja tuotteita kuluttajalle kuluttajansuojalain (38/1978) 6 luvun 7 §:n 2 momentissa tarkoitettua etäviestintä käyttäen.

59 §

Tullihuutokaupalla myynnin kielto

Tupakkatuotteita, poltettavaksi tarkoitettuja kasvipäisiä tuotteita, sähkösavukkeita, nikotiininesteitä ja savuttomia nikotiinituotteita ei saa myydä tullihuutokaupalla.

60 §

Tukkumyynnin rajoitukset

Nikotiininesteitä saa myydä tukuihin vain 50 §:ssä tarkoitettun ilmoituksen tehneelle tukku-
kaupalle jälleenmyyntiä varten sekä sille, jolla on:

1) 44 §:ssä tarkoitettu vähittäismyyntilupa ja joka on 46 §:n 1 momentin 2 kohdan tai 49 §:n
nojailla ilmoittanut myyvänsä nikotiininesteitä; mitä edellä tässä momentissa säädetään nikotiini-
nesteistä, sovelletaan myös savuttomiin nikotiinituotteisiin;

Tupakkatuotteita, nikotiininesteitä tai savuttomia nikotiinituotteita ei saa myydä tukuihin
45 §:n 3 momentissa tarkoitetuissa paikoissa.

Valiokunnan mietintö StVM 8/2024 vp

Lisäksi tupakkatuotteita, nikotiininesteitä ja savuttomia nikotiinituotteita saa myydä tukuittain vähittäismyyjälle, joka ei tarvitse tämän lain mukaista vähittäismyyntilupaa, sekä tukkumyyjälle, jota tämän lain mukainen ilmoitusvelvollisuus ei koske.

— — — — —

62 §

Alaikäisiä koskeva maahantuontikielto

Alle 18-vuotias ei saa tuoda maahan tupakkatuotetta tai tupakan vastiketta.

65 §

Kielto tuoda maahan etäviestimen välityksellä hankittuja tuotteita

Yksityishenkilö ei saa hankkia tai vastaanottaa elinkeinonharjoittajalta tupakkatuotteita, sähkösavukkeita, nikotiininesteitä, poltettavaksi tarkoitettuja kasviperäisiä tuotteita tai savuttomia nikotiinituotteita postitse, tavarankuljetuksena tai muulla vastaavalla tavalla Suomen ulkopuolelta.

66 §

Matkustajatuonnin aikarajat

Suomessa asuva henkilö, joka muutoin kuin lentoliikenteessä saapuu maahan Euroopan talousalueen ulkopuolelta ja jonka matka on kestänyt enintään 24 tuntia, ei saa tuoda maahan tupakkatuotteita, nikotiininesteitä tai savuttomia nikotiinituotteita.

Euroopan talousalueen ulkopuolella asuva henkilö, joka muutoin kuin lentoliikenteessä saapuu maahan Euroopan talousalueen ulkopuolelta ja jonka muu kuin kauttakulkuun liittyvä oleskelu Suomessa kestää enintään kolme vuorokautta, ei saa tuoda maahan tupakkatuotteita, nikotiininesteitä tai savuttomia nikotiinituotteita.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, henkilö saa tuoda maahan tupakkatuotteita, nikotiininesteitä ja savuttomia nikotiinituotteita, jos on ilmeistä, että ne on hankittu ennen maasta poistumista. Sen estämättä, mitä 2 momentissa säädetään, henkilö saa tuoda maahan mainittuja tuotteita, jos on ilmeistä, että ne on tarkoitettu hänen henkilökohtaiseen käyttöönsä maassa oleskelun ajaksi.

67 §

Matkustajatuonnin määrälliset rajat

Yksityishenkilö ei saa tuoda maahan:

— — — — —

3) poltettavaksi tarkoitettuja kasviperäisiä tuotteita, joiden vähittäismyyntipakkausten merkinnot poikkeavat 39 §:n 1 momentissa säädetystä, enempää kuin 200 yksikköä valmiiksi käärittyinä ja 250 grammaa irtonaisena;

Valiokunnan mietintö StVM 8/2024 vp

4) savuttomia nikotiinituotteita, joiden vähittäismyyntipakkausten merkinnät poikkeavat 39 a §:n 1 momentin 5 kohdassa säädetystä, enempää kuin 1 000 grammaa.

74 §

Yleiset tupakointikiellot

Tupakoida ei saa:

6) yleisellä uimarannalla toukokuun alusta syyskuun loppuun; yleisellä uimarannalla tarkoitetaan uimarantaa, jossa kunnan terveydensuojeluviranomainen odottaa huomattavan määrän ihmisiä uivan ja josta on tehtävä terveydensuojelulain (763/1994) 13 §:n 1 momentin ~~2 kohdan~~ mukainen ilmoitus. (Uusi)

Savutonta tupakkatuotetta ja savutonta nikotiinituotetta ei saa käyttää päiväkotien taikka esi-tai perusopetusta, ammatillista koulutusta tai lukio-opetusta antavien oppilaitosten sisä- tai ulko-tiloissa eikä leikkikentillä.

80 §

Tupakointikieltoa koskevat opasteet

Mitä 1 momentissa säädetään tupakointikiellosta, sovelletaan myös 74 §:n 3 momentissa säädettyyn savuttoman tupakkatuotteen ja savuttoman nikotiinituotteen käyttämisestä koskevaan kieltoon.

81 §

Tupakointikieltojen toimeenpano

Jos joku rikkoo 74 §:n 1 momentissa säädettyä tupakointikieltoa eikä kehotuksesta huolimatta lopeta tupakointia, paikan haltija taikka tämän edustaja saa poistaa hänet sieltä, jollei poistamista voida pitää kohtuuttomana. Mitä edellä säädetään tupakointikiellosta, sovelletaan myös 74 §:n 3 momentissa säädettyyn savuttoman tupakkatuotteen ja savuttoman nikotiinituotteen käyttämisestä koskevaan kieltoon.

90 §

Hakemusten ja ilmoitusten käsittelystä perittävät maksut

Kunta perii hyväksymänsä taksan mukaisen maksun:

1) 44 §:ssä tarkoitettua vähittäismyyntilupaa koskevan hakemuksen käsittelystä; maksu peritään myös vähittäismyyntilupaa koskevasta muutosilmoituksesta, kun kyse on vähittäismyyntin laajentamisesta uusiin tuoteryhmiin;

Valiokunnan mietintö StVM 8/2024 vp

2) 48 §:ssä tarkoitetun nikotiininesteiden tai savuttomien nikotiinituotteiden vähittäismyyntiä koskevan ilmoituksen käsittelystä;

Valvira voi periä valmistajalta tai maahantuojalta maksun:

3) virastolle 14—16, 18, 20, 26—29, 29 a ja 29 b §:n nojalla toimitettujen tietojen vastaanottamisesta, tallentamisesta, käsittelystä, analysoinnista ja julkaisemisesta sekä niihin liittyvistä toimenpiteistä;

91 §

Tupakkalain valvontamaksut

Valvontamaksu on enintään 500 euroa myyntipistettä kohden. Jos toimija kuitenkin on 46 §:n 1 momentin 2 kohdan tai 50 §:n 1 momentin mukaisesti ilmoittanut sekä tupakkatuotteiden että nikotiininesteiden vähittäis- tai tukkumyynnistä taikka on tehnyt 48 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen nikotiininesteiden vähittäismyynnistä, valvontamaksu peritään enintään kaksinkertaisena. Mitä edellä tässä momentissa säädetään nikotiininesteistä, sovelletaan myös savuttomiin nikotiinituotteisiin.

Valvira perii tämän lain valvonnasta aiheutuvien kustannusten kattamiseksi vuosittain valvontamaksun tupakkatuotteiden, nikotiininesteiden, höyrystettäväksi tarkoitettujen nikotiinittomien nesteiden ja savuttomien nikotiinituotteiden valmistajilta ja maahantuojilta. Valvontamaksu muodostuu seuraavasti niiden myyntimäärien perusteella, jotka valmistaja tai maahantuoja on edellisen kalenterivuoden aikana ilmoittanut Valviralle 16, 27 ja 29 b §:n nojalla:

5) nikotiininesteet ja höyrystettäväksi tarkoitetut nikotiinittomat nesteet: 0,01 euroa millilitralta;

6) annosyksiköissä myytävät savuttomat nikotiinituotteet: 0,001 euroa kappaleelta;

7) muut savuttomat nikotiinituotteet: 1,7 euroa kilolta.

94 §

Tuotevalvontaa koskevien tietojen tallentaminen ja julkaiseminen

Valvira asettaa 14 §:n 1 momentin 1—4 kohdan sekä 15, 18, 26, 29, 29 a ja 29 b §:n nojalla saadut tiedot liikesalaisuuksia lukuun ottamatta yleisön saatavilla olevalle verkkosivustolle, josta tietoja voi hakea ainoastaan yksittäisinä hakuina käyttäen hakuperusteena tuotteen nimeä taikka rekisteröidyn nimeä tai yritys- ja yhteisötunnusta.

Poiketen siitä, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 16 §:n 3 momentissa säädetään, tämän lain 26 §:n 2 momentin 1 kohdassa ja 29 a §:n 2 momentin 1 koh-

Valiokunnan mietintö StVM 8/2024 vp

dassa tarkoitetun luonnollisen henkilön nimi on saatettava sellaisenaan julkiseksi, kun tietoja asetetaan saataville tämän pykälän 2 momentin mukaisesti.

97 §

Vähittäismyyntiluvan peruuttaminen

Kunta voi peruuttaa 44 §:ssä tarkoitetun tai vanhan tupakkalain nojalla myönnetyn vähittäismyyntiluvan vähintään viikon ja enintään kuuden kuukauden määräajaksi, jos vähittäismyyntiluvan haltija kunnan tai muun valvontaviranomaisen kirjallisesta varoituksesta taikka rikosoikeudellisesta seuraamuksesta huolimatta:

1) myy tai muutoin luovuttaa tupakkatuotteita, sähkösavukkeita, täyttösäiliöitä, nikotiininesiteitä, höyrystettäväksi tarkoitettuja nikotiinittomia nesteitä, poltettavaksi tarkoitettuja kasviperäisiä tuotteita tai savuttomia nikotiinituotteita, joiden vähittäismyyntipakkaukset ovat 5 luvun säännösten vastaisia;

2) jättää ilmoittamatta 48 §:n vastaisesti nikotiininesiteiden tai savuttomien nikotiinituotteiden myynnistä tai 49 §:ssä tarkoitettuja olennaisia tietoja;

6) 58 §:n vastaisesti myy tai muutoin luovuttaa tupakkatuotteita, sähkösavukkeita, nikotiininesiteitä tai savuttomia nikotiinituotteita kuluttajalle etäviestintä käyttäen;

100 §

Myyntikielto

Valvira voi kieltää tupakkatuotteen, sähkösavukkeen, nikotiininesteen, höyrystettäväksi tarkoitetun nikotiinittoman nesteen, poltettavaksi tarkoitetun kasviperäisen tuotteen ja savuttoman nikotiinituotteen myymisen ja muun luovuttamisen, jos:

3) valmistaja tai maahantuoja ei ole toimittanut Valviralle 14—16, 18, 20, 26, 27, 29, 29 a tai 29 b §:ssä tarkoitettuja tietoja säädetyllä tavalla, säädetyssä ajassa tai säädettyä mallia käyttäen taikka jos toimitetut tiedot eivät pidä paikkaansa;

4) valmistaja tai maahantuoja on jättänyt suorittamatta Valviralle 90 §:n 3 momentissa tai 91 §:n 4 momentissa tarkoitetun maksun.

109 §

Tupakan myyntirikos

Joka tahallaan

1) 53 §:n 1 momentin vastaisesti myy tai muutoin vastiketta vastaan luovuttaa taikka välittää tupakkatuotteen, nikotiininestettä tai savuttoman nikotiinituotteen alle 18-vuotiaalle,

Valiokunnan mietintö StVM 8/2024 vp

2) 51 §:n vastaisesti myy tai muutoin vastiketta vastaan luovuttaa taikka välittää purutupakkaa, nenänuuskaa tai suussa käytettäväksi tarkoitettua tupakkaa,

3) elinkeinotoiminnassa myy tai muutoin luovuttaa tupakkatuotteita, nikotiininesettä tai savuttomia nikotiinituotteita ilman vähittäismyyntilupaa 44 §:n vastaisesti tai tekemättä nikotiininesiteiden tai savuttomien nikotiinituotteiden vähittäismyyntistä 48 §:ssä tarkoitettua ilmoitusta taikka

4) 60 §:n vastaisesti tukkumyynnissä myy tai muutoin luovuttaa tupakkatuotteita, nikotiininesettä tai savuttomia nikotiinituotteita muulle kuin mainitussa pykälässä tarkoitettulle toimijalle, on tuomittava *tupakan myyntirikoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

113 §

Tupakointirikkomus

Mitä 1 momentissa säädetään tupakoinnista, koskee myös poltettavaksi tarkoitettun kasviperäisen tuotteen polttamista ja sähkösavukkeen käyttämistä sekä savuttoman tupakkatuotteen ja savuttoman nikotiinituotteen käyttämistä 74 §:n 3 momentin vastaisesti päiväkodin taikka esi- tai perusopetusta, ammatillista koulutusta tai lukio-opetusta antavan oppilaitoksen sisä- ja ulkotiloissa sekä leikkikentillä.

117 §

Myyntipäällykset

Mitä tässä laissa säädetään tupakkatuotteen, poltettavaksi tarkoitettun kasviperäisen tuotteen, sähkösavukkeen, täyttösäiliön, höyrystettäväksi tarkoitettun nikotiinittoman nesteen ja savuttoman nikotiinituotteen vähittäismyyntipakkauksesta, koskee myös tuotteen mahdollista myyntipäällystä lukuun ottamatta 32 §:n 1 momentin 2 kohtaa, 34 ja 35 §:ää sekä 6 lukua.

118 §

Hallussapitokielto

Alle 18-vuotias ei saa pitää hallussaan tupakkatuotetta tai tupakan vastiketta.

119 §

Hävittäminen

Pidättämiseen oikeutettu virkamies saa todisteellisesti hävittää tai hävityttää sellaisen tupakkatuotteen, poltettavaksi tarkoitettun kasviperäisen tuotteen, sähkösavukkeen, nikotiininesteen tai savuttoman nikotiinituotteen päällyksineen, joka voidaan takavarikoida, jos on syytä olettaa, että se julistetaan menetetyksi, ja jolla ei ole sanottavaa myynti- tai käyttöarvoa.

Valiokunnan mietintö StVM 8/2024 vp

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Tämän lain 25 a ja 34 § sekä 39 a §:n 1 momentti tulevat kuitenkin voimaan kuuden kuukauden kuluttua tämän lain voimaantulosta ja 39 a §:n 2—4 momentti, 39 b ja 39 c § sekä 80 §:n 2 momentti vuoden kuluttua tämän lain voimaantulosta.

Mitä 65 §:ssä säädetään, ei sovelleta savuttomiin nikotiinituotteisiin, jotka on hankittu ennen tämän lain voimaantuloa.

Savuttomista nikotiinituotteista, joita myydään tai muutoin luovutetaan kuluttajille Suomessa tämän lain tullessa voimaan, on toimitettava 29 a §:ssä tarkoitettu ilmoitus kuuden kuukauden kuluessa tämän lain voimaantulosta. Savuttoman nikotiinituotteen valmistajan tai maahantuoja on toimitettava 29 b §:ssä tarkoitetut tiedot Valviralle ensimmäisen kerran tämän lain voimaantuloa seuraavana kalenterivuonna.

Elinkeinonharjoittaja, joka tämän lain voimaantullessa myy tai muutoin luovuttaa savuttomia nikotiinituotteita vähittäin ja kolmen kuukauden kuluessa tämän lain voimaantulosta jättää kunnalle savuttomien nikotiinituotteiden vähittäismyynnistä 46 §:ssä tarkoitetun lupahakemuksen tai tekee savuttomien nikotiinituotteiden vähittäismyynnistä 48 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen, saa 44 §:n 1 momentin estämättä myydä tai muutoin luovuttaa savuttomia nikotiinituotteita vähittäin vuoden ajan tämän lain voimaantulosta.

Elinkeinonharjoittaja, joka tämän lain voimaantullessa myy tai muutoin luovuttaa savuttomia nikotiinituotteita tukkumyynnissä ja kolmen kuukauden kuluessa tämän lain voimaantulosta tekee kunnalle savuttomien nikotiinituotteiden tukkumyynnistä 50 §:ssä säädetyn ilmoituksen, saa 50 §:n estämättä myydä savuttomia nikotiinituotteita tukuittain vuoden ajan tämän lain voimaantulosta. Elinkeinonharjoittaja saa sen estämättä, mitä 60 §:n 2 momentin johdantokappaleessa säädetään, myydä ja muutoin luovuttaa jälleenmyyntiin savuttomia nikotiinituotteita kolmen kuukauden ajan tämän lain voimaantulosta, sekä sen estämättä, mitä mainitun momentin 1 kohdassa säädetään, vuoden ajan tämän lain voimaantulosta, jos ostaja pystyy osoittamaan tehneensä mainitussa kohdassa tarkoitetun hakemuksen tai ilmoituksen.

Valiokunnan lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto seuraa nyt ehdotetun sääntelyn toimivuutta erityisesti kansanterveyden edistämisen, hyvinvointi- ja terveyserojen vähentämisen sekä nuorisokäytön ehkäisemisen näkökulmasta ja ryhtyy tarvittaessa pikaisesti toimiin sääntelyn muuttamiseksi. Erityisesti, jos muissa Pohjoismaissa säädetään Suomea alhaisemmat nikotiinipitoisuuden rajat tai tiukemmat makuaine- tai lisäainerajoitukset, tulee sääntelyä tältä osin yhdenmukaistaa. Lisäksi valtioneuvoston on seurattava nikotiinivalmisteiden käyttöä ja käytön vaikutuksia erityisesti alle 20-vuotiaisiin.

Valiokunnan mietintö StVM 8/2024 vp

Helsingissä 20.9.2024

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Krista Kiuru sd
varapuheenjohtaja Mia Laiho kok
jäsen Kim Berg sd
jäsen Maaret Castrén kok (osittain)
jäsen Hanna-Leena Mattila kesk
jäsen Ville Merinen sd
jäsen Ilmari Nurminen sd
jäsen Aino-Kaisa Pekonen vas (osittain)
jäsen Minna Reijonen ps
jäsen Anne Rintamäki ps (osittain)
jäsen Päivi Räsänen kd
jäsen Pia Sillanpää ps
jäsen Markku Siponen kesk
jäsen Oskari Valtola kok
jäsen Henrik Wickström r
jäsen Ville Väyrynen kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Päivi Salo

Valiokunnan mietintö StVM 8/2024 vp
Vastalause 1 /kesk

Vastalause 1

Perustelut

Tupakkalain tavoitteena on ihmisille myrkyllisiä aineita sisältävien ja riippuvuutta aiheuttavien tupakkatuotteiden ja muiden nikotiinipitoisten tuotteiden käytön loppuminen. Tupakoinnin lopettaminen tukee kansanterveydellisiä tavoitteita ja vähentää tupakkatuotteisiin liittyviä sairauksia, kuten sydän- ja verisuonitauteja sekä keuhkosairauksia.

Suomessa on tehty tähän mennessä jo määrätietoisesti toimia, jotka ovat vähentäneet merkittävästi tupakointia ja ehkäisseet sen aloittamista. Terveys- ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan tupakointi aiheuttaa kuitenkin edelleen yhteiskunnalle noin 1,3 mrd. euron kustannukset. Tupakoinnin aiheuttamat menot terveydenhuollolle ovat noin 340 milj. euroa. Tupakoinnin vähentäminen ja tupakkatuotteista vieroitus on siten myös talouden näkökulmasta erittäin perusteltua.

Hallituksen esittämä lakimuutos ohjaa kehitystä osittain oikeaan suuntaan, mutta se on osittain riittämätön. Kaikille hallituksen esityksen sisältämille yksityiskohdille ei ole löydettävissä min-käänlaisia terveystieteellisiä perusteluja emmekä siksi voi hyväksyä niitä. Olemme myös huolestuneita siitä, miten uusia tupakkaa korvaavia tuotteita markkinoidaan nuorille.

Esitämme tässä vastalauseessa muutoksia, joilla voidaan suojella nuoria tupakoinnin aloittamiselta, vähentää tupakkatuotteiden käyttöä, käytöstä aiheutuvia haittoja ja syntyvää riippuvuutta ja parantaa kansanterveyttä pitkällä aikavälillä.

Nikotiinipitoisuus tulee laskea 12 milligrammaan grammaa kohden

Nikotiini aiheuttaa ihmiselle merkittäviä haittoja jo pieninä pitoisuuksina. Erityisen haitallista se on kasvaville lapsille ja nuorille sekä sikiöille. Valiokunnalle annettujen asiantuntijalausuntojen mukaan nikotiiniriippuvuuden riski kasvaa nikotiinimäärän kasvaessa. Korkea nikotiinipitoisuus lisää myrkytysten riskiä ja tekee tupakkatuotteista erityisen koukuttavia, mikä vaikeuttaa tupakkatuotteiden käytön lopettamista ja lisää pitkäaikaisia tupakkatuotteiden käytöstä johtuvia terveyshaittoja.

Nikotiinipitoisuuden laskeminen pohjoismaiselle tasolle 12 milligrammaan grammaa kohden olisi yksinkertainen ja toimiva keino vähentää tupakkatuotteiden riippuvuutta aiheuttavaa vaikutusta. Laskemalla tupakkatuotteiden nikotiinipitoisuutta voitaisiin vähentää merkittävästi erityisesti nuorten ja uusien tupakkatuotteiden käyttäjien riippuvuusriskiä. Nikotiiniannosten pienentäminen helpottaa myös tupakoinnin lopettamista, koska vieroitusoireet ilmenevät tällöin myös lievemmin.

Lisäaineiden ja makujen kieltäminen savuttomissa nikotiinituotteissa

Tupakkatuotteiden lisäaineet ja maut houkuttelevat erityisesti nuoria kokeilemaan tupakkatuotteita ja jatkamaan niiden käyttöä. Tupakkalaki kieltää jo tällä hetkellä tunnusomaisten tuoksujen ja makujen lisäämisen savukkeisiin, kääretupakkaan sekä sähkösavukkeissa käytettäviin nikotiini-

Valiokunnan mietintö StVM 8/2024 vp
Vastalause 1 /kesk

nittomiin ja nikotiinipitoisiin nesteisiin. Tuoksujen ja makuaineiden kieltö tulisi ulottaa kaikkiin tupakkalain alaisiin tuotteisiin. Hallituksen esittämä laaja lailla sallittava savuttomien nikotiini-tuotteiden makuvalikoima ei ole terveystieteellisesti perusteltavissa.

Hallituksen esityksessä savuttomiin nikotiinituotteisiin sallitut makeat maut, kuten mentoli ja minttu, peittävät tupakalle ominaisen pahan maun ja voivat antaa virheellisen käsityksen tuotteen haitattomuudesta. Nämä lisäaineet voivat olla myös lisäämässä tuotteiden haittoja. Esimerkiksi mentoli lisää nikotiinin imeytymistä verenkiertoon, vahvistaa nikotiinin vaikutusta käyttäjän aivoihin ja edesauttaa siten myös riippuvuuden syntymistä.

Makujen kieltäminen kaikista tupakkaa korvaavista tuotteista olisi erittäin tärkeä keino estää uusia käyttäjiä aloittamasta tupakkatuotteiden käyttöä. Lisäaineiden ja makujen poistaminen vähentäisi tupakkatuotteiden houkuttelevuutta ja auttaisi niistä eroon pyrkiviä henkilöitä lopettamaan tupakoinnin aiempaa helpommin.

Tupakkatuotteiden myynti-ikäraja, hallussapitoikäraja ja maahantuonnin ikäraja 20 vuoteen

Tupakoinnin aloittaminen nuorena lisää merkittävästi riskiä pitkäaikaisen riippuvuuden syntymiseen ja vakavien terveyshaittojen kehittymiseen. Yli 90 prosenttia tupakoijista aloittaa tupakkatuotteiden käytön ennen 20 vuoden ikää, joten nykyistä korkeampi ikäraja nostaisi aloittamisen kynnystä ja vähentäisi merkittävästi uusia aloittajia. Jos nuoret eivät voisi itse ostaa tupakkatuotteita, todennäköisyys tupakoinnin aloittamiselle vähenisi. Esimerkiksi Yhdysvalloissa tupakkatuotteiden, kuten savukkeiden ja sähkökupakkatuotteiden, ostoiikäraja on nostettu 21 vuoteen. Ikärajan nosto voisi vahvistaa Suomessakin myönteistä kehitystä nuorten tupakoinnin vähenemisessä.

Nuorten tupakoinnin aloittamisen ehkäisy on erittäin keskeistä kansanterveyden parantamisen näkökulmasta. Tupakkatuotteiden myynti-ikärajan, hallussapitoikärajan ja maahantuonnin ikärajan nostaminen nykyisestä 18 vuodesta 20 vuoteen useiden viranomaisten ja kansanterveysjärjestöjen esittämän mukaisesti olisi tehokas keino ehkäistä tupakoinnin aloittamista nuorena. Terveystieteiden- ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan hallituksen esityksen sisältämät keinot eivät ole riittäviä vastaamaan tavoitteisiin ehkäistä tupakkatuotteiden ja niitä korvaavien nikotiinipitoisten tuotteiden nuorisokäyttöä ja myrkytyksiä. Tämän vuoksi ikärajoja tulisi nostaa 20 vuoteen.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotus hyväksytään muutettuna. (Vastalauseen muutosehdotukset)

Valiokunnan mietintö StVM 8/2024 vp
Vastalause 1 /kesk

Vastalauseen muutosehdotukset

Laki

tupakkalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan tupakkalain (549/2016) 2 §:n 25 ja 33 kohta, 6 §:n 1 kohta, 8 §:n 1 momentin johdantokappale, **11 §:n 1 ja 6 kohta**, 22 §:n 1 momentti, 30 §:n 3 momentti, 31 ja 34 §, 40 §:n johdantokappale, 44 §:n 1 momentti, 48 §:n otsikko ja 1 momentti, 50 §:n 1 momentti, 52 a §, 53 §:n **1 ja 2** momentti, 58 ja 59 §, 60 §:n 2 momentin 1 kohta sekä 3 ja 4 momentti, 62, 65 ja 66 §, 67 §:n 1 momentin 3 kohta, 74 §:n 1 momentin 6 kohta ja 3 momentti, 81 §, 90 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohta ja 3 momentin 3 kohta, 91 §:n 2 momentti sekä 4 momentin johdantokappale ja 5 kohta, 94 §:n 2 ja 3 momentti, 97 §:n 1 momentin 1, 2 ja 6 kohta, 100 §:n 1 momentin johdantokappale ja 3 ja 4 kohta, 109 §, 113 §:n 2 momentti sekä 117, 118 ja 119 §,

sellaisina kuin niistä ovat 8 §:n 1 momentin johdantokappale laissa 547/2022, **11 §:n 6 kohta laissa 212/2023**, 40 §:n johdantokappale laissa 136/2022, 52 a, 58 ja 65 §, 74 §:n 1 momentin 6 kohta ja 3 momentti, 91 §:n 4 momentin johdantokappale ja 5 kohta, 94 §:n 3 momentti ja 117 § laissa 283/2022, 60 §:n 4 momentti, 97 §:n 1 momentin 1, 2 ja 6 kohta sekä 109 § laissa 1374/2016, 94 §:n 2 momentti laissa 701/2018, 100 §:n 1 momentin johdantokappale sekä 3 ja 4 kohta laissa 262/2022 sekä 119 § laissa 248/2019, sekä

lisätään 2 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 248/2019, 1170/2022 ja 212/2023, uusi 14 a kohta, lakiin uusi 25 a, 29 a, 29 b ja 39 a—39 c §, 67 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laissa 283/2022, uusi 4 kohta, 80 §:ään uusi 2 momentti ja 91 §:n 4 momenttiin, sellaisena kuin se on laissa 283/2022, uusi 6 ja 7 kohta seuraavasti:

2, 6, 8 §

(Kuten StVM)

11 § (Uusi)

Kielletyt lisäaineet ja ominaisuudet

Kuluttajalle ei saa myydä tai muutoin luovuttaa:

1) savuketta, kääretupakkaa tai ~~kuumennettavaa~~-tupakkatuotetta, jossa on tunnusomainen tuoksu tai maku; (16.2.2023/212)

6) ~~polttavaksi tarkoitettua~~-tupakkatuotetta, jonka lisäaineet edistävät nikotiinin imeytymistä tai savun hengittämistä keuhkoihin;

22 §

(Kuten StVM)

Valiokunnan mietintö StVM 8/2024 vp
Vastalause 1 /kesk

25 a §

Savuttomia nikotiinituotteita koskevat vaatimukset

Kuluttajalle ei saa myydä tai muutoin luovuttaa savutonta nikotiinituotetta, jossa on:

- 1) nikotiinia enemmän kuin 12 milligrammaa grammassa tuotetta;
 - 2) jokin maku; ~~savuton nikotiinituote saa kuitenkin maistua mentolilta, mintulta, teeltä, inkivääriltä, rosmariinilta tai puulta.~~
- (2 mom. kuten StVM)

Mitä 11 §:n 1 momentin 2, 3, 5, 6, 7 ja 9 kohdassa säädetään tupakkatuotteista, sovelletaan myös savuttomaan nikotiinituotteeseen.

29 a, 29 b, 30, 31, 34§

(Kuten StVM)

39 a §

Savuttoman nikotiinituotteen vähittäismyyntipakkauksen merkinnät

Savuttoman nikotiinituotteen vähittäismyyntipakkauksessa on oltava:

- (1—4 kohta kuten StVM)
 - 5) suomen- ja ruotsinkieliset terveysvaroitukset sekä kuvalliset varoitukset savuttomien nikotiinituotteiden aiheuttamista terveyshaitoista.
- (2—5 mom. kuten StVM)

39 b—39 c, 40, 44, 48, 50, 52 a §

(Kuten StVM)

53 §

Kielto myydä alle 20-vuotiaalle

Tupakkatuotteita, nikotiininesteitä ja savuttomia nikotiinituotteita ei saa myydä tai muutoin luovuttaa eikä välittää alle 20-vuotiaalle.

Tupakan vastikkeita, tupakointivälineitä ja sähkösavukkeita ei saa elinkeinotoiminnassa myydä tai muutoin luovuttaa alle 20-vuotiaalle. (Uusi)

58—60 §

(Kuten StVM)

Valiokunnan mietintö StVM 8/2024 vp
Vastalause 1 /kesk

62 §

Alle 20-vuotiaita koskeva maahantuontikielto

Alle 20-vuotias ei saa tuoda maahan tupakkatuotetta tai tupakan vastiketta.

65—67, 74, 80, 81, 90, 91, 94, 97, 100, 109, 113 ja 117 §

(Kuten StVM)

118 §

Hallussapitokielto

Alle 20-vuotias ei saa pitää hallussaan tupakkatuotetta tai tupakan vastiketta.

119 §

(Kuten StVM)

Voimaantulosäännös

(Kuten StVM)

Helsingissä 20.9.2024

Hanna-Leena Mattila kesk
Markku Siponen kesk

Valiokunnan mietintö StVM 8/2024 vp
Vastalause 2 /sd, vas

Vastalause 2

Perustelut

Kannatamme hallituksen esitystä tupakkalain muuttamiseksi niin, että nikotiinipussit otetaan tupakkalain soveltamisalan piiriin ja savuttomien nikotiinituotteiden käyttö kiellettäisiin päiväkotien ja esi- ja perusopetusta, ammatillista koulutusta ja lukio-opetusta antavien oppilaitosten sisä- ja ulkotiloissa sekä leikkikentillä. Katsomme kuitenkin, että hallituksen esitys myötäilee liikaa tupakkateollisuuden ja päivittäistavarakaupan intressejä sivuuttaen esimerkiksi kansanterveysnäkökulmat ja vaikutukset lasten ja nuorten terveyteen ja hyvinvointiin. Tästä syystä jätämme mietintöön vastalauseemme.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa kansanterveysjärjestöt ja useimmat viranomaiset pitivät ehdotettua nikotiinirajaa (16,6 mg) liian korkeana. Katsomme, että hallituksen esityksessä ei ole uskottavasti perusteltu valittua rajaa, eikä perusteeksi riitä se, että silloin tuotteen vähittäismyyn- tipakkaukseen ei vaadita ns. CLP-asetuksen mukaista merkintää tuotteen välittömästä myrkyllisyydestä. Hallituksen esityksenkin mukaan ehdotettu nikotiiniraja on varsin korkea ja saattaa olla hengenvaarallinen etenkin pikkulapsille. Esityksessä todetaan, että yksi nikotiinipussi, joka sisältää 16,6 milligrammaa nikotiinia, voisi nieltynä tappaa jopa hieman yli 30-kiloisen lapsen. Pidämme välttämättömänä, että suojellemme kansanterveyttä, etenkin lasten ja nuorten terveyttä, ja esitämme rajaksi korkeintaan 12 mg/tuoregrammaa kohden. Tämäkin raja on erittäin korkea verrattuna moniin valiokunnan kuulemiin asiantuntijankemiksiin, mutta on samansuuntainen kuin naapurimaissamme tavoitellut rajat. Toistaiseksi Ruotsissa ei ole säädetty tuotteille nikotiinirajaa, mutta maaliskuussa 2024 julkaistiin mietintö, jossa ehdotetaan, että nikotiinia saisi olla enintään 12 milligrammaa grammassa tuotetta. Tanskassa aiotaan nostaa nikotiinipussien hintaa samalle tasolle tupakkatuotteiden hintojen kanssa, kieltää nikotiinipusseista tunnusomaiset tuoksut ja maut lukuun ottamatta mentolin makua sekä säätelee nikotiinipusseihin 9 milligramman nikotiinirajaa (lausuntokierroksella). Virossa nikotiinipusseja koskevasta sääntelystä ollaan aloittamassa esivalmistelua nikotiinirajan ollessa Latviassa 4 mg. Norjassa yksikään nikotiinipussi ei ole saanut viranomaisen hyväksyntää, mutta markkinoilla on tupakkaa sisältäviä nikotiinipusseja, jotka markkinoidaan maassa sallittuna nuuskana. Pidämme tärkeänä, että jatkossa pyritään kohti yhteisempää sääntelyä. Esitämme asiasta lausumaa.

Hallitus esittää savuttomiin nikotiinituotteisiin sallittavaksi lukuisia eri makuja. Useat valiokunnan kuulemat asiantuntijat ovat kritisoineet esitystä. Tutkimukset osoittavat makuaineiden lisäävän nuorten kiinnostusta tupakka- ja nikotiinituotteita kohtaan. Ne myös luovat tuotteista vähemmän haitallista mielikuvaa sekä madaltavat kokeilun ja käytön kynnyksiä. Hallituksen esityksessäkin todetaan, että nykyisen tupakkatuotedirektiivin myötä tunnusomaiset tuoksut ja maut, mukaan lukien mentoli ja minttu, kiellettiin tietyistä tupakkatuotteista ennen kaikkea siksi, että niiden oli todettu houkuttelevan etenkin nuoria. Lisäksi asiantuntijakuulemisten mukaan aromiaineet todennäköisesti lisäävät nikotiinipussien myrkyllisyyttä, sillä osa käytettävistä makuaineista vahvistaa myös nikotiinin imeytymistä ja vahvistaa myös riippuvuuden syntymistä. Etelä-Suomen aluehallintovirasto toteaa lisäksi, että makujen osittainen salliminen on myös valvonnan käytännön toteuttamisen kannalta hyvin haastavaa, se lisää tulkinnan tarvetta ja siten aiheuttaa turhaa hallinnollista taakkaa. Samaan epäkohtaan myös Kuntaliitto kiinnittää huomiota ja esittää

Valiokunnan mietintö StVM 8/2024 vp
Vastalause 2 /sd, vas

monien muiden tavoin, että savuttomien nikotiinituotteiden tunnusomaisten makujen ja tuoksumien kiellon tulisi olla yhtenevä muun tupakkalain sääntelyn kanssa. Ehdotetussa 25 a §:ssä ei ehdoteta kiellettäväksi savuttomista nikotiinituotteista sellaisia lisäaineita, jotka lisäävät nikotiinin imeytymistä. Nikotiinipussin nikotiinipitoisuudesta ei jatkossakaan voisi päätellä, paljonko tuotteesta tosiasiaassa imeytyy nikotiinia. Asiantuntijakuulemisten perusteella on terveyden edistämiseksi ja haittojen ehkäisemiseksi tarpeellista kieltää myös lisäaineet. Esitämme, että nikotiinipusseissa ei sallita mitään nikotiinin imeytymistä edistäviä lisäaineita eikä mitään lisättyjä makuja.

Lakiluonnoksen lausuntokierroksella ja valiokunnan asiantuntijakuulemisissa useat kansanterveysjärjestöt ja viranomaiset lausuiivat, että tupakka- ja nikotiinituotteiden myynti- ja ostoikäraja tulisi nostaa 20 vuoteen. Ikärajan nostaminen vaikuttaisi positiivisesti nuorten terveyteen ja vähentäisi väestötasolla hyvinvointi- ja terveyseroja. Katsomme, että hallituksen tulisi välittömästi ryhtyä toimiin tupakkalain ikärajan nostamiseksi 20 vuoteen.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotus hyväksytään muutettuna (Vastalauseen muutosehdotukset) ja

että hyväksytään yksi lausuma. (Vastalauseen lausumaehdotus)

Vastalauseen muutosehdotukset

Laki

tupakkalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan tupakkalain (549/2016) 2 §:n 25 ja 33 kohta, 6 §:n 1 kohta, 8 §:n 1 momentin johdantokappale, **11 §:n 1 ja 6 kohta**, 22 §:n 1 momentti, 30 §:n 3 momentti, 31 ja 34 §, 40 §:n johdantokappale, 44 §:n 1 momentti, 48 §:n otsikko ja 1 momentti, 50 §:n 1 momentti, 52 a §, 53 §:n **1 ja 2** momentti, 58 ja 59 §, 60 §:n 2 momentin 1 kohta sekä 3 ja 4 momentti, 62, 65 ja 66 §, 67 §:n 1 momentin 3 kohta, 74 §:n 1 momentin 6 kohta ja 3 momentti, 81 §, 90 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohta ja 3 momentin 3 kohta, 91 §:n 2 momentti sekä 4 momentin johdantokappale ja 5 kohta, 94 §:n 2 ja 3 momentti, 97 §:n 1 momentin 1, 2 ja 6 kohta, 100 §:n 1 momentin johdantokappale ja 3 ja 4 kohta, 109 §, 113 §:n 2 momentti sekä 117, 118 ja 119 §,

sellaisina kuin niistä ovat 8 §:n 1 momentin johdantokappale laissa 547/2022, **11 §:n 6 kohta laissa 212/2023**, 40 §:n johdantokappale laissa 136/2022, 52 a, 58 ja 65 §, 74 §:n 1 momentin 6 kohta ja 3 momentti, 91 §:n 4 momentin johdantokappale ja 5 kohta, 94 §:n 3 momentti ja 117 § laissa 283/2022, 60 §:n 4 momentti, 97 §:n 1 momentin 1, 2 ja 6 kohta sekä 109 § laissa 1374/2016, 94 §:n 2 momentti laissa 701/2018, 100 §:n 1 momentin johdantokappale sekä 3 ja 4 kohta laissa 262/2022 sekä 119 § laissa 248/2019, sekä

Valiokunnan mietintö StVM 8/2024 vp
Vastalause 2 /sd, vas

lisätään 2 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 248/2019, 1170/2022 ja 212/2023, uusi 14 a kohta, lakiin uusi 25 a, 29 a, 29 b ja 39 a—39 c §, 67 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laissa 283/2022, uusi 4 kohta, 80 §:ään uusi 2 momentti ja 91 §:n 4 momenttiin, sellaisena kuin se on laissa 283/2022, uusi 6 ja 7 kohta seuraavasti:

2, 6, 8 §

(Kuten StVM)

11 § (Uusi)

Kielletyt lisäaineet ja ominaisuudet

Kuluttajalle ei saa myydä tai muutoin luovuttaa:

1) savuketta, kääretupakkaa tai ~~kuumennettavaa~~-tupakkatuotetta, jossa on tunnusomainen tuoksu tai maku; (16.2.2023/212)

6) ~~polttavaksi tarkoitettua~~-tupakkatuotetta, jonka lisäaineet edistävät nikotiinin imeytymistä tai savun hengittämistä keuhkoihin;

22 §

(Kuten StVM)

25 a §

Savuttomia nikotiinituotteita koskevat vaatimukset

Kuluttajalle ei saa myydä tai muutoin luovuttaa savutonta nikotiinituotetta, jossa on:

1) nikotiinia enemmän kuin **12** milligrammaa grammassa tuotetta;

2) **jokin** maku; ~~savuton nikotiinituote saa kuitenkin maistua mentolilta, mintulta, teeltä, inkivääriä, rosmariinilta tai puulta.~~

(2 mom. kuten StVM)

Mitä 11 §:n 1 momentin 2, 3, 5, **6**, 7 ja 9 kohdassa säädetään tupakkatuotteista, sovelletaan myös savuttomaan nikotiinituotteeseen.

29 a, 29 b, 30, 31, 34§

(Kuten StVM)

39 a §

Savuttoman nikotiinituotteen vähittäismyyntipakkauksen merkinnät

Savuttoman nikotiinituotteen vähittäismyyntipakkauksessa on oltava:

(1—4 kohta kuten StVM)

Valiokunnan mietintö StVM 8/2024 vp
Vastalause 2 /sd, vas

5) suomen- ja ruotsinkieliset terveysvaroitukset sekä kuvalliset varoitukset savuttomien nikotiinituotteiden aiheuttamista terveyshaitoista.

(2—5 mom. kuten StVM)

39 b—39 c, 40, 44, 48, 50, 52 a §

(Kuten StVM)

53 §

Kielto myydä alle 20-vuotiaille

Tupakkatuotteita, nikotiininesteitä ja savuttomia nikotiinituotteita ei saa myydä tai muutoin luovuttaa eikä välittää alle 20-vuotiaalle.

Tupakan vastikkeita, tupakointivälineitä ja sähkösavukkeita ei saa elinkeinotoiminnassa myydä tai muutoin luovuttaa alle 20-vuotiaalle. (Uusi)

58—60 §

(Kuten StVM)

62 §

Alle 20-vuotiaita koskeva maahantuontikielto

Alle 20-vuotias ei saa tuoda maahan tupakkatuotetta tai tupakan vastiketta.

65—67, 74, 80, 81, 90, 91, 94, 97, 100, 109, 113 ja 117 §

(Kuten StVM)

118 §

Hallussapitokielto

Alle 20-vuotias ei saa pitää hallussaan tupakkatuotetta tai tupakan vastiketta.

119 §

(Kuten StVM)

Valiokunnan mietintö StVM 8/2024 vp
Vastalause 2 /sd, vas

Voimaantulosäännös

(Kuten StVM)

Vastalauseen lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto toimii aktiivisesti yhteistyössä muiden maiden kanssa nikotiinituotteiden sääntelyn kehittämisessä terveys- ja hyvinvointierojen kaventamisen edistämiseksi.

Helsingissä 20.9.2024

Ilmari Nurminen sd
Krista Kiuru sd
Kim Berg sd
Ville Merinen sd
Aino-Kaisa Pekonen vas